

Les mans a la terra

AGNÈS VALENTÍ POU

La publicació d'aquest llibre catàleg és la síntesi de la intensa activitat que han portat a terme d'abril a juny d'enguany el MAC-Empúries, el Museu de l'Anxova i la Sal de l'Escala, el Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí i l'Ajuntament de l'Escala en la investigació, documentació i recerca dels orígens de la vinya i el vi en la franja compresa entre el mar d'Empúries i les falces del massís del Montgrí. La celebració de conferències i visites guiades en les VII Jornades del Centre d'Estudis Escalencs aquesta primavera, així com la inauguració de l'exposició temporal «Una mar de Vinyes. *Nunc est bibendum*» al MAC-Empúries, l'exposició i projecció del documental *Una mar de vinyes. El conreu de la vinya al Montgrí: Empúries, l'Escala i Torroella de Montgrí* al MASLE i la presentació del llibre són la culminació d'aquest treball.

VILANOVA, Rosa

La perfecció de la molla

Editorial Meteora.
Col·lecció Mitilene, 37
Barcelona, 2015. 93 p.

Un cop fetes les presentacions prèvies i el prolegòmens que ens situen en l'espai i el temps, la publicació es desplega en deu articles escrits amb pedagogia i rigor per arqueòlegs, historiadors i enòlegs, on s'expliquen cronològicament els orígens de la vinya en el nostre territori, la implantació del seu conreu i la transformació de la zona com a àrea productiva, tant pel que fa al comerç del vi com a les indústries que se'n deriven. Paral·lelament, també queda palesa la importància del consum de vi com a símbol de prestigi cultural i social i com a base de l'alimentació mediterrània. Seguint el recorregut, els articles van circumdant la comarca a través de la història medieval i la moderna fins arribar a la decadència, amb l'aparició de la fil·loxera al segle XIX i l'estocada final amb l'esclat del turisme i la construcció a mitjan segle XX.

No és, però, fins al darrer apartat del llibre que aquest emprèn més volada, i és precisament perquè enfonsa les mans a la terra i s'humanitza. És quan parla la memòria oral, la veu dels darrers vinyaters, testimoni genuí i més palpable del que ha significat aquesta lluita per la supervivència, en la qual els gegants a abatir no eren les ventades, l'avanç de la sorra o la terra eixorca, sinó l'especulació i els signes

VV. AA.

Una mar de vinyes.

El conreu de la vinya i el vi a Empúries, l'Escala i el Montgrí

Ajuntament de l'Escala – MAC-Empúries – Museu de l'Anxova i la Sal – Museu de la Mediterrània
L'Escala, 2016
96 p.

d'un temps mal anomenat progrés. Gràcies al seu relat —el d'aquells per a qui la vinya ja només és un record i el dels de la nova fornada, que amb il·lusió i esforç malden per mantenir-la i dignificar-la— no només es recupera la història, sinó també una manera d'anomenar les eines de treball i els fruits de la terra, una manera de viure i de ser. El llibre acaba amb un epíleg en què es recorda l'Avi Xaxu, músic i compositor escalenc que enyorava la vinya vorejant el mar i les pinedes verges d'un Empordà ancestral que no hauria de ser, en essència, irrecuperable.

Autoretrats escrits

MIREIA LLEÓ

Rosa Vilanova ens presenta el seu segon llibre de poemes, *La perfecció de la molla*. Fa gairebé una dècada que va publicar *El cel de les oques* (2006). Intueixo que estem davant d'una dona que escriu i revisa la seva obra lentament, deixant que reposi. Més tard vénen els fruits.

El llibre s'inicia amb un recull de vint-i-un autoretrats. Aquest gènere, en la pintura, respon a la necessitat d'autoconeixement i afirmació personals. És a partir del Renaixement que es forja un nou concepte d'artista, que confia en la seva creació de forma individual.

Una doble lliçó de prehistòria

PERE BOSCH

La recuperació d'una obra inèdita constitueix, per definició, una bona notícia. I aquesta es converteix en excel·lent si estem parlant d'un autèntic clàssic. Aquest és el cas de *El magdalenense en la província de Gerona* (1906), l'obra cabdal de Pere Alsius, un dels creadors de la prehistòria catalana i del qual l'any passat es va commemorar el centenari de la mort. L'obra, que només havia estat difosa de forma fragmentària a través d'algunes publicacions de l'època, ha estat publicada íntegrament per Documenta Universitaria, promocionada per la família Alsius i finançada per diverses institucions gironines.

El llibre permet dues lectures complementàries. La primera consisteix a llegir l'original i copsar els coneixements que hi havia sobre el paleolític inferior el 1906, data en què es clouen els treballs de Pere Alsius. En aquest sentit, l'obra és una anàlisi exhaustiva de les troballes de la Bora Gran d'en Carreras (Serinyà, el Pla de l'Estany), complementades amb els coneixements dels altres dos jaciments paleolítics coneguts a principi del segle xx; i contextualitzades a partir d'algunes lectures, sobretot de l'obra de Gabriel de Mortillet, que Alsius segueix de forma força fidel. És a partir d'aquestes fonts que el prehistoriador

banyolí construeix la seva aportació, amb capítols més tècnics dedicats a la descripció de les troballes i, altres, molt més assequibles, en els quals s'intenta traçar una interpretació global del període. Més enllà de les aportacions concretes, el llibre ens revela un autor que, com a bon humanista, disposa de coneixements amplis sobre la fauna i intenta reconstruir el clima i l'hàbitat de l'època magdaleniana. I ho fa amb una frescor remarcable, sense idees preconcebudes més enllà de les creences religioses, que el porten a rebutjar l'existència d'un pont intermedi entre l'home i els simis però que, paradoxalment, el condueixen a no descartar la possibilitat de sepultures paleolítiques, una hipòtesi rebutjada per Mortillet.

La segona lectura podem fer-la a partir de les notes adjuntes de Narcís Soler, catedràtic de prehistòria de la Universitat de Girona i un dels millors coneixedors de l'obra d'Alsius. Soler se'ns mostra, pàgina a pàgina, com un complement indispensable, sempre disposat a esvaïr els dubtes dels lectors, a recordar-los en quins aspectes les interpretacions d'Alsius es mantenen vigents o bé han estat superades cent anys després. Perquè, tal com s'adverteix a la introducció, «poques disciplines han canviat tant com la prehistòria». Els

ALSIUS I TORRENT, Pere
El Magdalenense
en la província de Gerona

Edició a cura de Narcís Soler
 Documenta Universitaria
 Banyoles, 2015

comentaris de Narcís Soler són, en definitiva, un complement excel·lent que ens permet gaudir de l'obra original en tota la seva dimensió. Alsius i Soler ens ofereixen, a través d'un diàleg en diferit, una doble lliçó de prehistòria. Tant de bo que aquesta obra, que es presenta com a primer volum de la col·lecció Pere Alsius, tingui la continuïtat que es mereix; i ho faci, per damunt de tot, mantenint la qualitat d'aquest primer lliurament.

Rosa Vilanova fa una introspecció per totes les possibilitats d'un autoretrat escrit. Des de la realitat del cos i del fet de ser dona fins als enigmes de diferents figures del tarot, constel·lacions i senyals amagats. L'autoconeixement i la voluntat de ser i de dir. La força del que és quotidià. La necessitat de l'amor pels llibres i la literatura; així com el fet de ser a través

dels altres, com una baula feta de temps i de vida compartida. I de tots, l'autoretrat 11, el 17 i el 20 són, al meu entendre, els més rics, els que omplen lluminosament les parets d'aquesta exposició.

Seguidament l'autora fa un recorregut per nou ponts sobre el riu Fluvià, el seu particular homenatge a Joan Teixidor. Ressons d'aigua llunyana, del temps

i l'espai propis i els que s'han acollit després dels anys. La memòria i els orígens, escenaris propers i records de paisatges remots que un dia vam fer nostres. Els haikus següents són la depuració del lirisme, transitant per cambres privades. Els poemes sobre l'amor són generosos. L'amor que queda després d'haver conegut, d'haver comprès i d'haver estimat.